

regio- novosti

broj 18, rujan 2021.

S A D R Ź A J

REGIO-ANALIZA

Porez na dohodak po županijama u
2020. godini

Broj nezaposlenih po županijama u
2021. godini

ODABRANI PROJEKT

Pregled tržišta nekretnina Republike
Hrvatske 2020.

REGIO-POJMOVNIK

Klimatske promjene

REGIO-PUBLIKACIJE

The Notion of Near Islands – The
Croatian Archipelago

Regionalni razvoj i neravnoteže u
Republici Hrvatskoj

Governing Territorial Development
in the Western Balkans. Challenges
and Prospects of Regional
Cooperation

Rethinking Sustainability Towards a
Regenerative Economy

Čuvajmo okoliš – razmislite prije ispisa ove publikacije!

Porez na dohodak po županijama u 2020. godini

Porez na dohodak zajednički je porez čiji se prihod dijeli između općina, gradova i županija. Udio županije je 17 posto, općine i grada 60 posto, za decentralizirane funkcije 6 posto i za pomoći za fiskalno izravnaje 17 posto¹. Općina, grad, županija i Grad Zagreb, koji prema posebnim propisima financiraju decentralizirane funkcije, raspodjeljuju udio poreza na dohodak za financiranje troškova decentraliziranih funkcija na sljedeći način: za osnovno školstvo 1,9 posto, srednje školstvo 1,3 posto, socijalnu skrb 0,8 posto (0,2 posto za centre za socijalnu skrb i 0,6 posto za domove za starije i nemoćne osobe), zdravstvo 1,0 posto i vatrogastvo (javne vatrogasne postrojbe) 1,0 posto.

U proračunima županija², prihodi od poreza na dohodak, uz prihode od pomoći iz proračuna, najznačajniji su prihodi. Prema zadnjim raspoloživim podacima o izvršenju proračuna (2020.) županije su ostvarile 1,717 milijardi kuna prihoda od poreza na dohodak, odnosno 60,0 posto ukupnih proračunskih prihoda i to 35,4 posto iz udjela u porezu na dohodak koji u raspodjeli prihoda pripada županijama i 24,6 posto od prihoda od pomoći za fiskalno izravnaje za financiranje troškova decentraliziranih funkcija osnovnog³ i srednjeg školstava, zdravstva i socijalne skrbi (namjenski prihodi). U 2019. godini ostvareni su prihodi od poreza na dohodak u iznosu od skoro 1,867 milijardi kuna, što znači da su u pandemijskoj godini (2020.) prihodi od

poreza na dohodak manji za 149,8 milijuna kuna u odnosu na predpandemijsku godinu (2019.). Struktura ukupnih prihoda je promijenjena, pa prihodima od poreza na dohodak pripada značajno manji udio od 35,4 posto (2020.) u odnosu na veći udio od 41,6 posto (2019.) (slika 1). To je, između ostalog, rezultat i nemogućnosti ostvarivanja prihoda od poreza na dohodak uslijed potpunog i djelomičnog zatvaranja dijela poslovnih subjekata i, posljedično, povećanja broja nezaposlenih u razdoblju pandemije. Udio prihoda od poreza na dohodak koji županije ostvaruju prihodom od pomoći za fiskalno izravnaje nije se značajnije mijenjao uspoređujući dvije promatrane godine (24,6 posto u 2020. i 25,3 posto u 2019.) jer nije došlo do promjene u visini potrebnih sredstava kojima se osigurava minimalni financijski standard osnovnih i srednjih škola te ustanova u zdravstvu i socijalnoj skrbi.

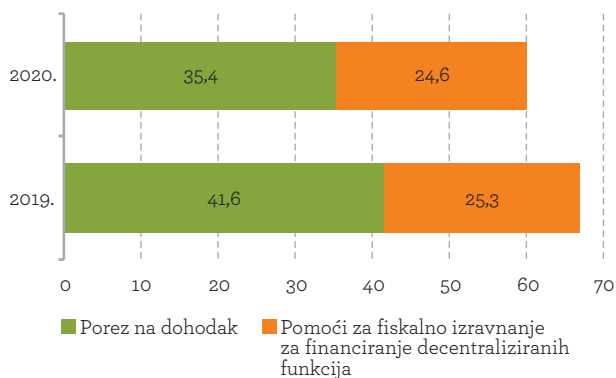
Prihodi od poreza na dohodak nenamjenski su prihodi za financiranje različitih usluga koje županije pružaju građanima i poduzetnicima koji žive i rade na njihovom području. Smanjenje tih prihoda ima i onu negativnu stranu – nedostatak prihoda za osiguranje postojeće razine javne potrošnje, odnosno potrebu nadoknađivanja potrebnih prihoda za financiranje svih poslova koji su od regionalnog interesa za koje su zadužene županije (obrazovanje, zdravstvo, prostorno i

¹ U skladu s odredbama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave navedena je podjela poreza na dohodak bila na snazi do 31. prosinca 2020. godine (Narodne novine 127/2017). Od 1. siječnja 2021. godine na snazi je nova podjela poreza na dohodak (Narodne novine 138/2020).

² Grad Zagreb nije uključen među županije.

³ Osim onih prihoda od pomoći za fiskalno izravnaje za financiranje troškova decentraliziranih funkcija osnovnog školstva koje su preuzeli gradovi, a kojih je 35.

Slika 1. Udio poreza na dohodak u ukupnim prihodima županija, u %

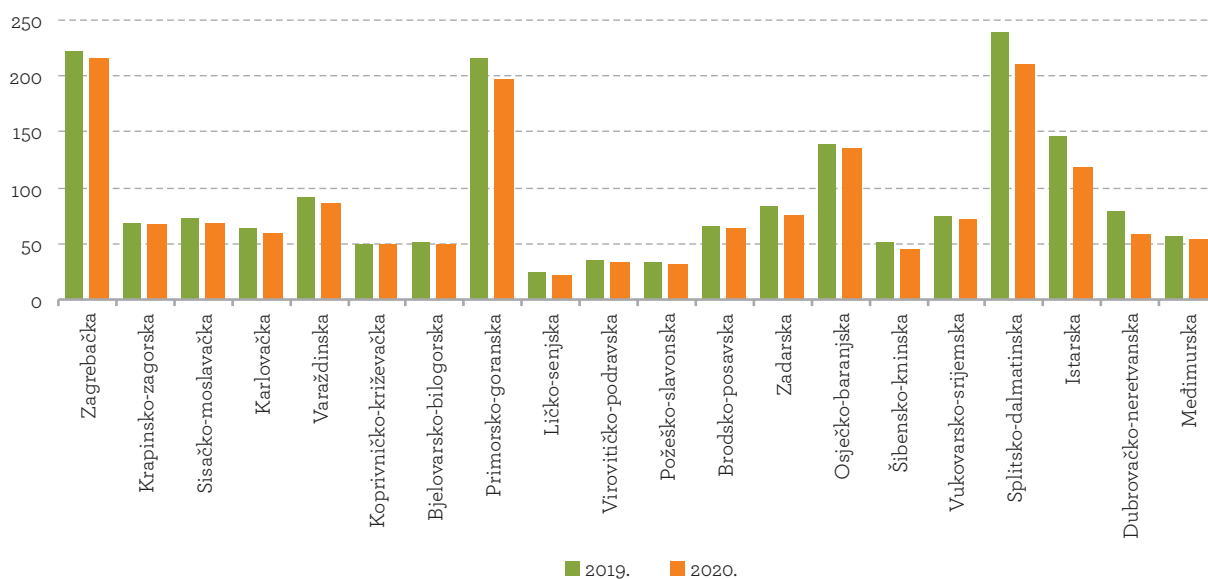
Izvor: Ministarstvo financija.

urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometna infrastruktura, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikog grada). Županijski proračuni su kompenzirali manje ostvarene prihode od poreza na dohodak povećanim prihodima od pomoći

i od prodaje nefinancijske imovine (zemljišta i poslovnih objekata).

Na slici 2 prikazano je kretanje poreza na dohodak po županijama u 2019. i 2020. godini. Šest županija ostvaruje prihode od poreza na dohodak ispod 50 milijuna kuna. Najveći broj županija, njih devet, ostvaruje prihode od poreza na dohodak između 50 i 100 milijuna kuna. U skupini županija s prihodima od poreza na dohodak između 100 i 150 milijuna kuna samo su dvije županije, dok su u skupini županija s najvišom razinom ostvarenih prihoda od poreza na dohodak, iznad 250 milijuna kuna, dvije županije (2020.). Ostvareni prihodi od poreza na dohodak u svim su županijama manji u godini Covid-19 pandemije (2020.) u odnosu na 2019. godinu. Posebno treba izdvojiti Splitsko-dalmatinsku županiju (vrijednost prihoda od poreza na dohodak manja je za 29,1 milijun kuna), Istarsku (27,7 milijuna kuna), Dubrovačko-neretvansku (19,9 milijuna kuna) i Primorsko-goransku (19,1 milijun kuna). Manji prihodi od poreza na dohodak su alarmantno upozorenje Dubrovačko-neretvanskoj

Slika 2. Porez na dohodak po županijama u 2019. i 2020. godini, u milijunima kuna

Izvor: Ministarstvo financija.

županiji, jer bez njih županija nije uprihodila četvrtinu prihoda županijskog proračuna, i Istarskoj županiji koja je zbog manje ostvarenog prihoda od poreza na dohodak ostala bez gotovo petine proračunskih prihoda. Protekle 2020. godine u proračunu Grada Zagreba je također ostvareno 205,2 milijuna kuna manje prihoda od poreza na dohodak u usporedbi s prethodnom 2019. godinom.

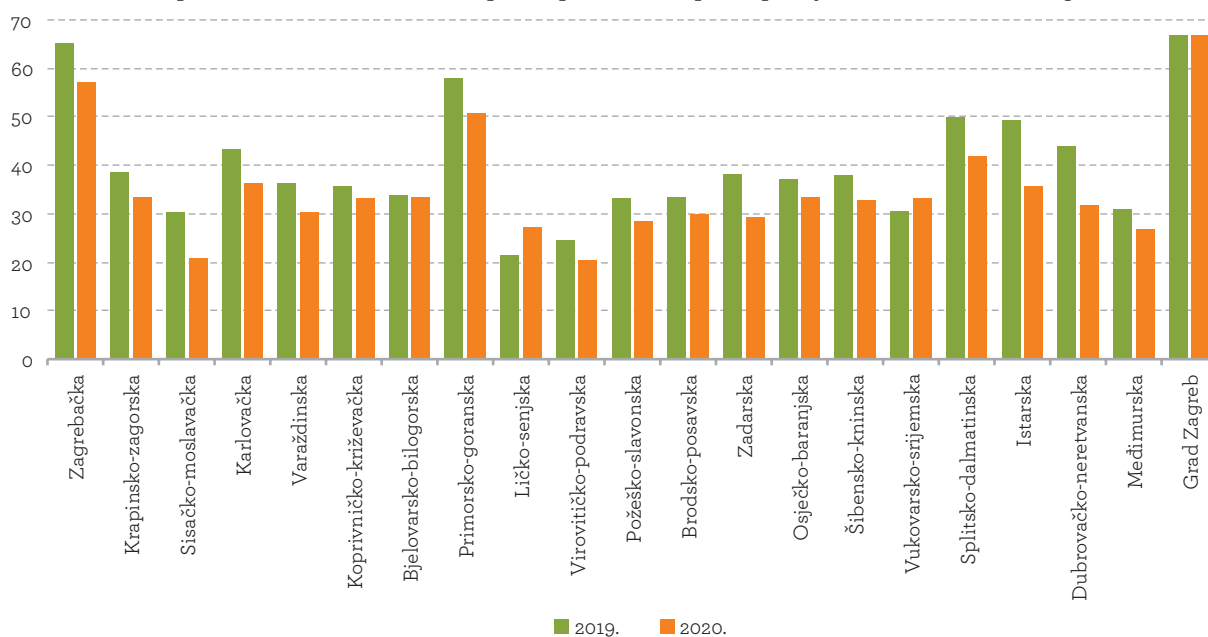
Pokazatelj udjela prihoda od poreza na dohodak u ukupnim приходima županije važan je pokazatelj za ocjenu stupnja financijske samostalnosti županija. Prema tom pokazatelju, u 2020. godini je šest županija svrstano u skupinu županija čija vrijednost pokazatelja iznosi do 30 posto (Sisačko-moslavačka, Ličko-senjska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Zadarska i Međimurska). U proračunima navedenih županija značajni prihodi, među ostalim, su prihodi od pomoći. Najveći broj županija, njih 11, ima vrijednost navedenog pokazatelja između 30 i 40 posto; Splitsko-dalmatinska županija je jedina županija s vrijednosti pokazatelja između 40

i 50 posto, dok Primorsko-goranska i Zagrebačka županija bilježe vrijednost pokazatelja iznad 50 posto. U proračunu Grada Zagreba najviši je udio prihoda od poreza na dohodak u ukupnim приходima, 66,8 posto (slika 3).

Pokazatelj udjela prihoda od poreza na dohodak u ukupnim приходima u 2020. u odnosu na 2019. godinu pokazuje smanjenje vrijednosti u skoro svim županijama. Iznimke su Ličko-senjska i Vukovarsko-srijemska županija u kojima, usprkos manje uprihođenom prihodu od poreza na dohodak, udio raste u obje županije zbog izuzetno visokog smanjenja ukupnih proračunskih prihoda.

Snižavanje poreznih stopa i druge promjene Zakona o porezu na dohodak značajno će utjecati na proračunske prihode županija u 2021. godini. Sa zanimanjem ćemo pratiti buduća kretanja prihoda od poreza na dohodak i analizirati podatke o izvršenju županijskih proračuna u 2021. godini radi stjecanja uvida hoće li usmjeravanje cjelokupnog poreza

Slika 3. Udio poreza na dohodak u ukupnim приходima po županijama u 2019. i 2020. godini, u %

Izvor: Ministarstvo financija.

na dohodak lokalnoj i regionalnoj samoupravi, odnosno povećanje udjela županija u raspodjeli prihoda od poreza na dohodak sa 17 posto na 20 posto (uz zadržavanje postojećeg udjela za financiranje decentraliziranih funkcija), rezultirati sličnom razinom prihoda od poreza na dohodak i udjelom u ukupnim prihodima u županijskim proračunima. Sa sigurnošću možemo tvrditi da će ostvarenju prihoda u županijskim proračunima pozitivno pridonijeti izravne kompenzacijske mjere županijama zbog promjena u porezu na dohodak, kao i to što se, umjesto dosadašnjeg udjela fiskalnog izravnjanja koji se izdvajao iz poreza na dohodak

(17 posto), sredstva fiskalnog izravnjanja planiraju u državnom proračunu unutar rashoda resornih ministarstava kao dodatna sredstva izravnjanja za decentralizirane funkcije obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi i javnog vatrogastva. Sredstva fiskalnog izravnjanja će i dalje biti namijenjena gradovima, općinama i županijama u kojima se ne ostvaruju dovoljni prihodi od poreza na dohodak, a njihova se raspodjela utvrđuje posebnom Odlukom o udjelu i iznosu sredstava fiskalnog izravnjanja za pojedinu općinu, grad i županiju u ukupnim sredstvima fiskalnog izravnjanja za 2021. godinu. ■

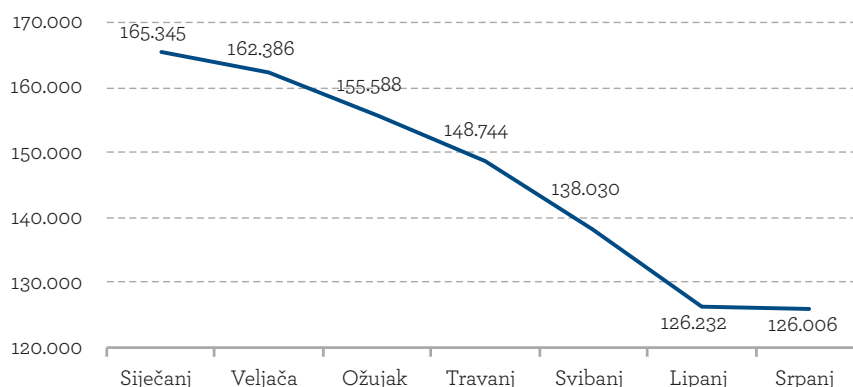
Broj nezaposlenih po županijama u 2021. godini

U Hrvatskoj je u srpnju 2021. godine bilo registrirano 126.006 nezaposlenih osoba. Na kraju srpnja 2021. godine bilo je registrirano 25.427 nezaposlenih osoba manje nego u istom razdoblju prethodne godine, odnosno ukupan broj nezaposlenih osoba smanjio se za 16,8 posto. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba, u srpnju 2021. godine bilo je 56,3 posto nezaposlenih žena, a 43,7 posto nezaposlenih muškaraca.

Nakon što je tijekom 2020. godine broj nezaposlenih osoba rastao, kretanja broja nezaposlenih osoba u prvih sedam mjeseci 2021. godine ukazuju na trend smanjenja broja nezaposlenih osoba (slika 4). Na kraju srpnja 2021. godine bilo je registrirano 16,5 posto manje nezaposlenih osoba nego na kraju prethodne godine.

Slika 5 prikazuje županijsku distribuciju broja nezaposlenih osoba u srpnju 2020. i srpnju 2021. godine. Promatrano po županijama, najveći broj nezaposlenih osoba je u srpnju 2021. godine zabilježen u Splitsko-dalmatinskoj županiji, ukupno 22.469 nezaposlenih osoba, odnosno 17,8 posto ukupnog broja nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. U istom mjesecu prethodne godine Splitsko-dalmatinska županija je također imala najveći broj nezaposlenih osoba. Promatrano na međugodišnjoj razini, broj nezaposlenih osoba u Splitsko-dalmatinskoj županiji je u srpnju 2021. godine bio za 8,2 posto manji nego u istom mjesecu prethodne godine. Iza Splitsko-dalmatinske županije, prema broju nezaposlenih osoba slijedi Grad Zagreb, u kojem je u srpnju 2021. godine bilo 17.505 nezaposlenih osoba, odnosno 12,1 posto manje

Slika 4. Nezaposlene osobe u Hrvatskoj od siječnja do srpnja 2021. godine

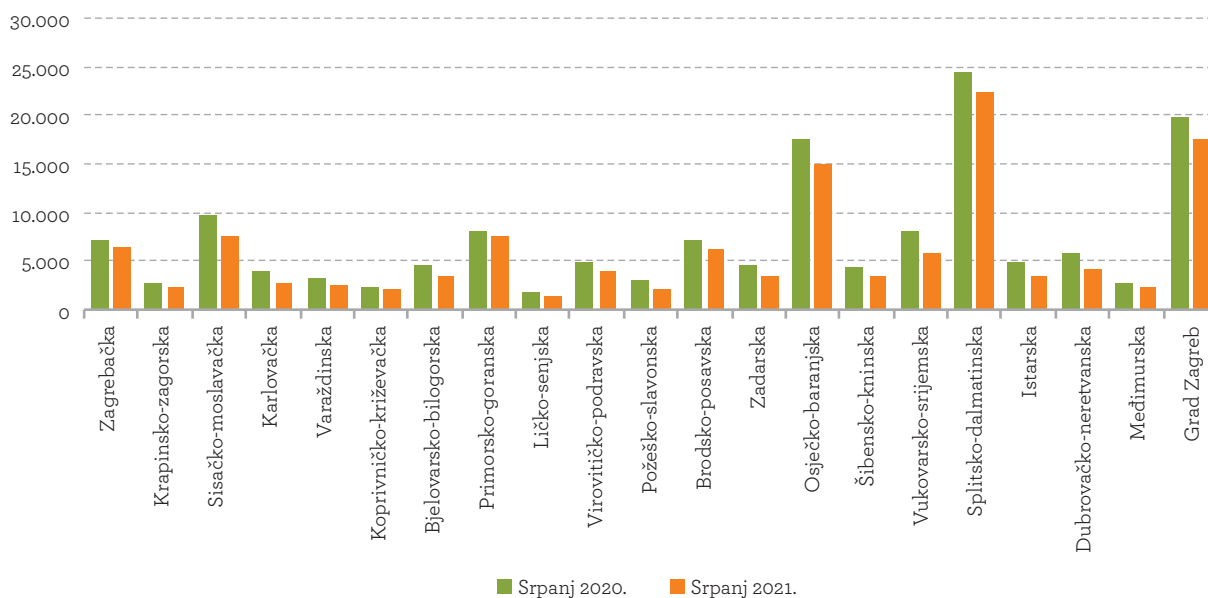

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje.

nego u istom mjesecu prethodne godine. Slijede Osječko-baranjska županija (14.922 nezaposlene osobe), Primorsko-goranska (7.692 nezaposlene osobe), Sisačko-moslavačka (7.552 nezaposlene osobe), Zagrebačka (6.443 nezaposlene osobe), Brodsko-posavska (6.323 nezaposlene osobe) te Vukovarsko-srijemska županija (5.761 nezaposlena osoba). Na navedene županije otpada 70,8 posto ukupnog broja svih nezaposlenih osoba u Hrvatskoj u srpnju 2021. godine.

U usporedbi s istim mjesecom prethodne godine, smanjenje broja nezaposlenih osoba je zabilježeno u svim županijama. Najveći međugodišnji pad broja nezaposlenih osoba zabilježen je u Istarskoj županiji gdje se broj nezaposlenih osoba smanjio za 31,3 posto. Osim Istarske županije, smanjenje broja nezaposlenih osoba veće od 20 posto na međugodišnjoj razini zabilježile su još i Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Karlovačka, Zadarska, Bjelovarsko-bilogorska, Dubrovačko-neretvanska, Ličko-senjska, Varaždinska, Šibensko-kninska te Sisačko-moslavačka županija. ■

Slika 5. Nezaposlene osobe po županijama u srpnju 2020. i srpnju 2021. godine

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2020.

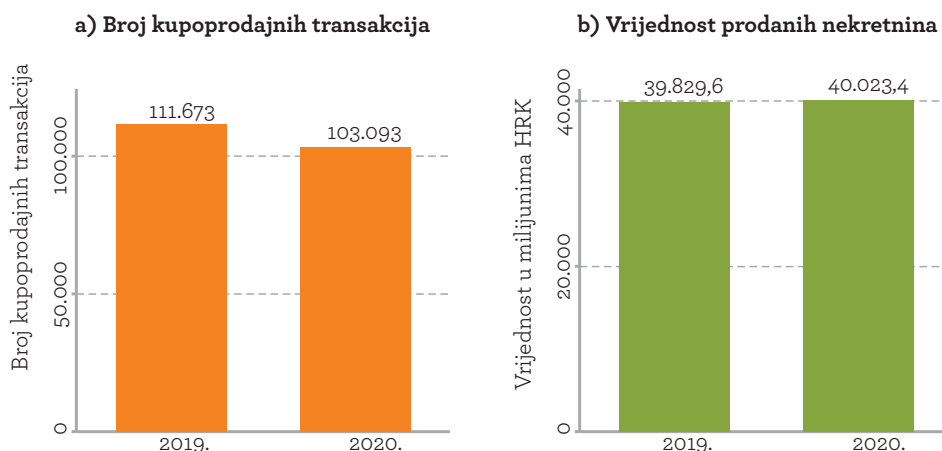
Rašić, I., Slijepčević, S., Stojčić, N., Vizek, M. (2021). *Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2020*. Ekonomski institut, Zagreb i Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine.

Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2020. istraživanje je koje četvrtu godinu zaredom provodi Ekonomski institut, Zagreb u suradnji s Ministarstvom prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. Rezultat projekta je istoimena publikacija, *Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske 2020.*, čiji je osnovni cilj upoznati domaću javnost s temeljnim informacijama i trendovima na tržištu nekretnina, što predstavlja značajan

doprinos ne samo većoj kvaliteti procjena, već i transparentnosti tržišta. Novost u odnosu na prethodna tri izdanja Pregleda je da su kupoprodajne transakcije i medijalne cijene spomenutih promatranih vrsta nekretnina prikazane, osim na razini županija, zasebno na razini pripadnog grada administrativnog sjedišta županije te zasebno na razini ostatka županije (bez grada administrativnog sjedišta). Četvrto izdanje Pregleda sadrži i dva nova poglavlja, sedmo poglavlje u kojem je prikazano stanje tržišta nekretnina na području obuhvata djelovanja potresa koji se dogodio 22. ožujka 2020. godine te osmo poglavlje u kojem se obrađuje Plan približnih vrijednosti.

Rezultati istraživanja ukazuju da su na tržištu nekretnina u Hrvatskoj u 2020. godini ostvarene **103.093 kupoprodaje**, što u odnosu na 2019.

Slika 6. Broj kupoprodaja i vrijednost prodanih nekretnina u milijunima kuna u 2019. i 2020. godini

Izvori: Ekonomski institut, Zagreb i Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine.

godinu predstavlja pad od 7,7 posto (slika 6). Najveći broj kupoprodaja odnosi se na kupoprodaje poljoprivrednog zemljišta, njih 34.322, što čini 33,3 posto ukupnog broja kupoprodaja. Zatim slijede kupoprodaje stanova/apartmana, kojih je ostvareno 23.564, odnosno 22,9 posto od ukupnog broja, te kupoprodaje građevinskog zemljišta kojih je zabilježeno 16.215 (15,7 posto ukupno ostvarenih kupoprodaja). Kupoprodajnih transakcija obiteljskih kuća zabilježeno je 13.825, što je činilo 13,4 posto ukupnog broja ostvarenih kupoprodaja na tržištu nekretnina 2020. godine. **Ukupna vrijednost prodanih nekretnina u 2020. godini iznosila je 40,023 milijarde kuna, što predstavlja 11 posto bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) te godine (slika 6).** U odnosu na 2019. godinu, vrijednost prodanih nekretnina se u 2020. godini povećala za svega 0,5 posto. Najznačajniji udio u vrijednosti kupoprodaja na tržištu nekretnina u 2020. godini bilježe stanovi na koje se odnosi 41,1 posto vrijednosti ugovorenih kupoprodaja, zatim slijede građevinska zemljišta s udjelom od 21,5 posto te obiteljske kuće s udjelom od 19,4 posto.

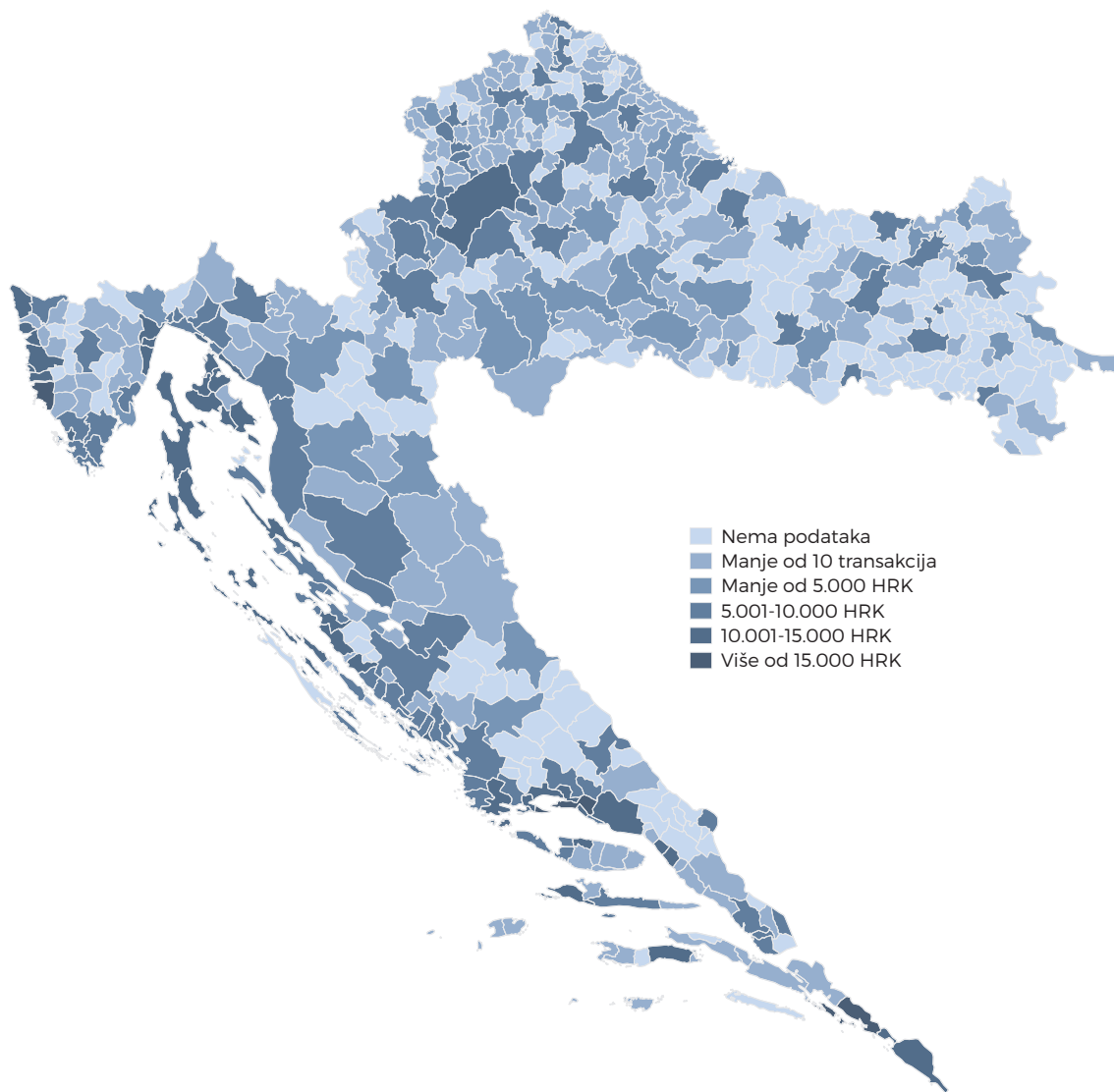
Prema broju kupoprodajnih transakcija ostvarenih u 2020. godini izdvaja se Grad Zagreb s 14.863 kupoprodaje. Zatim slijede urbana središta u priobalju, Zadar s 1.835 kupoprodaja, Split s 1.551 i Rijeka s 1.321 kupoprodajnom transakcijom te Osijek u kontinentalnom dijelu zemlje s 1.677 kupoprodaja. Većina kupoprodaja pritom se odnosi na kupoprodaju stanova/apartmana. Da se nekretninama intenzivnije trguje u manjem broju lokalnih jedinica ukazuje i podatak prema kojem se u 2020. godini 50 posto svih kupoprodajnih transakcija tržišta nekretnina (bez Grada Zagreba) odvijalo u svega 21 posto lokalnih jedinica. Razlike između jedinica lokalne samouprave, uzimajući u obzir vrstu nekretnine kojom se najčešće trguje, ujedno odražavaju i razlike u stupnju razvijenosti

i strukturi lokalnog gospodarstva. **Kupoprodaje stana/apartmana učestalije su u urbanim središtima poput Zagreba, Splita, Rijeke i Pule.** Zanimljivo je da su prema podacima za 2020. godinu u ovu skupinu, pored većih gradova, ušla i njihova susjedna područja poput općine Viškovo u blizini Rijeke te grada Solina u blizini Splita. Riječ je o lokalnim jedinicama koje obilježava prednost blizine većeg grada i povoljnije cijene nekretnina. **Kupoprodaje građevinskog zemljišta dominiraju u priobalnom pojasu izvan većih gradskih naselja te u dijelu zaleđa Istre i srednje Dalmacije, dok u ostatku Hrvatske prevladavaju kupoprodaje poljoprivrednog zemljišta.**

Za razliku od prethodne dvije godine kada je medijalna cijena stana/apartmana iznad 15.000 kuna po m² zabilježena jedino u Dubrovniku, u 2020. godini pored Dubrovnika (19.671 kuna po m²), bilježe je i gradovi Split (15.293 kune po m²) i Rovinj (15.157 kuna po m²) (slika 7). Medijalna cijena u rasponu od 10.001 do 15.000 kuna zabilježena je u 41 jedinici lokalne samouprave te se tu, s iznimkom Grada Zagreba, isključivo radi o priobalnim i otočnim jedinicama lokalne samouprave. Od 86 jedinica lokalne samouprave u kojima su postignute medijalne cijene stana između 5.001 i 10.000 kuna po m², njih 53 smještene su u priobalju i na otocima, dok preostale 33 jedinice najvećim dijelom čine veći gradovi u kontinentalnom dijelu zemlje. **Medijalne cijene stanova/apartmana do 5.000 kuna po m² obilježavaju ruralne predjele i većinu jedinica lokalne samouprave smještenih u središnjem i istočnom dijelu Hrvatske (slika 7).**

Kod obiteljskih kuća, znatno više cijene prilikom prodaje postižu se u gradovima i općinama na prostoru obalnih županija. S najvišim medijalnim cijenama, iznad 11.000 kuna po m², izdvajaju se Vrsar (16.009 kuna), Hvar (11.772 kune) i Dubrovnik

Slika 7. Medijalna cijena prodanih stanova/apartmana po m² u kunama po gradovima i općinama u 2020. godini

Izvori: Ekonomski institut, Zagreb i Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine.

(11.630 kuna). Medijalna cijena kuća u rasponu od 5.000 do 10.000 kuna po m² ostvarena je u 19 priobalnih i 11 otočnih lokalnih jedinica. Nadalje, od ukupno 76 gradova i općina, koliko ih ulazi u kategoriju medijalne cijene kuća od 1.001 do 5.000 kuna po m², njih svega sedam nalazi se u kontinentalnom dijelu Hrvatske (Zagreb, Osijek, Našice, Varaždin, Karlovac, Daruvar i Čakovec),

a 69 ih je smješteno na prostoru obalnih županija. Medijalne cijene obiteljskih kuća od 1.000 kuna po m² i manje zabilježene su u najvećem broju jedinica lokalne samouprave, njih 225, od kojih je većina smještena u ruralnim predjelima kontinentalnog dijela zemlje. Zanimljiv je podatak da se za jedan m² obiteljske kuće u Splitsko-dalmatinskoj županiji moglo kupiti čak 16 m² u Zagrebačkoj županiji.

U 2020. godini poljoprivredno zemljište bilo je najskuplje u jadranskim jedinicama lokalne samouprave. U 14 jedinica lokalne samouprave medijalna cijena poljoprivrednog zemljišta bila je viša od 100 kuna po m² i to u **Dugom Ratu, Tar-Vabrigi, Solinu, Omišlju, Makarskoj, Trogiru, Podstrani, Podgori, Baškoj, Splitu, Župi Dubrovačkoj, Bilicama, Murteru i u Kaštelima.** U 24 jadranske jedinice lokalne samouprave medijalne cijene prodanog poljoprivrednog zemljišta kretale su se između 51 i 100 kuna po m². U 435 jedinica lokalne samouprave medijalne cijene prodanih poljoprivrednih zemljišta po m² iznosile su 50 kuna i manje.

Medijalnu cijenu građevinskih zemljišta iznad 1.000 kuna po m² zabilježilo je 11 jedinica lokalne samouprave i to su redom: Gradac (1.523 kune po m²), Dubrovnik (1.360 kuna po m²), Tučepi (1.200 kuna po m²), Baška Voda (1.122 kune po m²), Biograd na Moru (1.121 kuna po m²), Podstrana (1.111 kuna po m²), Split (1.089 kuna po m²), Brela (1.070 kuna po m²), Okrug (1.070 kuna po m²), Hvar (1.045 kuna po m²) i Rovinj (1.020 kuna po m²). Medijalna cijena građevinskih zemljišta u rasponu od 501 do 1.000 kuna po m² zabilježena je u 55 jedinica lokalne samouprave. Radi se o gradovima i općinama smještenim u Dubrovačko-neretvanskoj, Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Šibensko-kninskoj i Zadarskoj županiji. U 98 jedinica lokalne samouprave, od kojih je većina, njih čak 73, smješteno na području Jadranske Hrvatske, medijalna cijena građevinskog zemljišta kretala se u rasponu od 101 do 500 kuna po m². U ovom cjenovnom razredu nalazi se i Grad Zagreb s medijalnom cijenom građevinskog zemljišta od 483 kune po m². Cijene po m² od 100 i manje kuna uglavnom se postižu u ruralnim predjelima te u središnjoj, sjeverozapadnoj i istočnoj Hrvatskoj. Medijalne cijene građevinskog zemljišta

manje od 10 kuna po m² zabilježene su u 18 jedinica lokalne samouprave i to u Erdutu, Feričancima, Lepoglavi, Ljubešćici, Petrinji, Pakracu, Svetom Đurđu, Dražu, Velikom Bukovcu, Velikoj, Sunji, Brestovcu, Glini, Jakšiću, Novskoj, Martinskoj Vesi, Popovači i Jasenovcu.

Analiza učinaka potresa od 22. ožujka 2020. godine na tržište nekretnina Grada Zagreba i jedinica lokalne samouprave koje su pretrpjele najveću materijalnu štetu (Sveta Nedelja, Sveti Ivan Zelina, Jastrebarsko, Gornja Stubica, Donja Stubica i Marija Bistrica) sugerira kako nije moguće donijeti općeniti zaključak o kretanjima na tržištu nekretnina prije i nakon potresa⁴. Ipak, može se zaključiti kako je potres utjecao na potražnju na način da se smanjio obujam trgovanja lošijim nekretninama, što je imalo utjecaja na vrijednosne podatke. Potres je utjecao na stanje starih stanova, koji se nalaze uglavnom u središtu Zagreba, a čiji je promet vjerojatno izostao. Tako se kod Grada Zagreba bilježi primjetno smanjenje medijalne starosti prodanih stanova koje se možda može pripisati potresu, dok kod ostalih jedinica lokalne samouprave takav trend (osim u slučaju Jastrebarskog) nije primjetan. U slučaju katastarskih općina Grada Zagreba primjetan je pad prosječnog dnevnog broja kupoprodaja stanova/apartmana u nekim od katastarskih općina koje su bile izloženije devastirajućem učinku potresa (središnji dio grada, podsljemenski dio grada i istočni dio grada). Tako se u cjenovnim blokovima u centru Zagreba promet stanova gotovo prepolovio, dok se na drugim lokacijama grada nije promijenio. Nadalje, **nakon potresa u katastarskim općinama Grada Zagreba koje su bile izloženije potresu došlo je do smanjenja medijalnih cijena stanova/apartmana (npr. u katastarskoj općini Centar za 6,7 posto, u Granešini za 2,5 posto, u Granešini Novoj za 21,2 posto).** ■

⁴ Razdoblje prije potresa je razdoblje od 1. siječnja do 21. ožujka 2020. godine, a razdoblje nakon potresa je razdoblje od 22. ožujka do 31. prosinca 2020. godine.

Klimatske promjene

Klimatske promjene su globalne promjene koje su najjasnije izražene u promjeni temperature zemljine površine i najnižih slojeva atmosfere. Izgaranjem fosilnih goriva, krčenjem šuma i uzgojem stoke oslobađaju se velike količine stakleničkih plinova (ugljkov dioksid, metan, dušikov oksid, fluorirani plinovi) koji se pridodaju onima koji i prirodno postoje u atmosferi. Time se pojačava učinak staklenika i globalno zagrijavanje, što su glavni uzročnici klimatskih promjena. Ugljikov dioksid nastao ljudskom aktivnošću najviše pridonosi globalnom zagrijavanju i njegova koncentracija u atmosferi 2020. godina bila je 48 posto viša nego u predindustrijskom razdoblju. Prirodni uzroci, poput vulkanske aktivnosti i promjena u sunčevom zračenju, doprinijeli su ukupnom zagrijavanju u razdoblju 1890. - 2010. s manje od 0,1°C. Desetljeće od 2011. do 2020. smatra se najtoplijim otkad postoje mjerenja. Prosječna globalna temperatura 2019. godine bila je 1,1°C viša nego u predindustrijskom razdoblju. Povećanje od 2°C u odnosu na predindustrijsko razdoblje rezultiralo bi negativnim učincima na prirodni okoliš i zdravlje ljudi, što uključuje i velik rizik od opasnih i potencijalno katastrofalnih promjena u globalnom okruženju. Međunarodna zajednica stoga zagrijavanje nastoji ograničiti na 1,5°C⁵.

Posljedice klimatskih promjena osjećaju se u svim dijelovima svijeta. Sve češće dolazi do ekstremnih

vremenskih pojava – u nekim regijama to su poplave izazvane bujičnim kišama (sjever Europe), a u drugim regijama toplinski valovi (u južnoj i središnjoj Europi to često rezultira šumskim požarima i sušama). To više nisu izolirani događaji, nego intenzivne vremenske pojave koje rezultiraju značajnim posljedicama. Promjena intenziteta i učestalosti takvih ekstremnih događanja smatra se pokazateljem razmjera klimatskih promjena koje se sve češće nazivaju “klimatskom krizom” ili “izvanrednim stanjem” (što nisu tehnički termini, ali javnost upozoravaju na ozbiljnost situacije).

Svjetska meteorološka organizacija (WMO) u srpnju 2021. u Atlasu smrtnosti i ekonomskih gubitaka izazvanih vremenskim, klimatskim i vodnim ekstremima 1970. - 2019.⁶ upozorila je da su suše, oluje, poplave i ekstremne vrućine, osim velikih materijalnih šteta, uzrokovale i najveći gubitak ljudskih života u posljednjih 50 godina. Tako je suša uzrokovala 650 tisuća smrtnih slučajeva, oluje 577 tisuća, poplave 59 tisuća te ekstremne vrućine 56 tisuća. Najveće ekonomske štete uzrokovale su oluje (520 milijardi američkih dolara) i poplave (115 milijardi američkih dolara). Znanstvenici upozoravaju da pritom niti jedna zemlja nije sigurna te da je nužno više ulagati u prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući i razvijanje sustava ranog upozoravanja.

⁵ https://ec.europa.eu/clima/change/causes_hr.

⁶ <https://www.znanost-klima.org/pitanja-institucijama-zakonodavne-i-izvrzne-vlasti-povodom-izlaska-ar6-1-radne-skupine-ipcc-a/>.

Pored toga i šesto izvješće 1. radne skupine Međuvladinog panela za klimatske promjene (IPCC)⁷ donosi vrlo zabrinjavajuću sliku o stanju klimatskih promjena, uzrocima i potencijalnim rješenjima. Potaknuti izvješćem i nedovoljno ambicioznim aktivnostima hrvatskih institucija vezanih za klimatske promjene, nastala je inicijativa

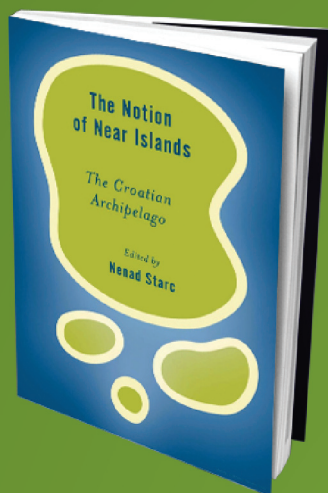
Znanstvenici za klimu - Hrvatska⁸, kojom se traže odgovori na pitanja postavljena institucijama zakonodavne i izvršne vlasti (odnose se na trenutno stanje klime, moguće klimatske budućnosti, klimatske informacije za procjenu rizika i regionalnu prilagodbu, ograničavanje budućih klimatskih promjena) te sustavna akcija cijelog društva. ■

---

⁷ https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf.

⁸ <https://www.znanost-klima.org/pitanja-institucijama-zakonodavne-i-izvrsne-vlasti-povodom-izlaska-ar6-1-radne-skupine-ipcc-a/>.

The Notion of Near Islands – The Croatian Archipelago

Starc, N., Ur. (2020). *The Notion of Near Islands – The Croatian Archipelago*. Lanham, Maryland, SAD: Rowman & Littlefield.
ISBN 978-1-78661-019-5; e-ISBN 978-1-78661-020-1.

Knjiga *The Notion of Near Islands – The Croatian Archipelago*, koju je napisala interdisciplinarna skupina od 14 znanstvenika, pokazuje da nisologija stanuje i u Hrvatskoj. Nakon disciplinarnih članaka, knjiga i zbornika koji se već desetljećima, ako ne i stoljećima, pišu o pojedinim otocima, pojavljuje se i knjiga o priobalnom otočju koje nije samo *locus* istraživanja, nego je sve vrijeme u fokusu svakog od 11 poglavlja. Nakon nužno duljeg uvoda koji objašnjava novi pristup, prvo je na redu poglavlje o posebnostima priobalnih otoka, a za njim poglavlje o priobalnim otocima Europe. Preostala poglavlja su o hrvatskim otocima. Prikazani su geografski i demografski, a zatim i identitetski. Slijede poglavlja koja obrađuju opće otočne teme na primjerima pojedinih otoka. Analizirani su Hvar, Korčula, Silba, rubni otoci Biševo, Palagruža, Sv. Andrija, Brusnik i Jabuka i, na kraju, izuzetni Susak. Posebno poglavlje opisuje hrvatsku otočnu razvojnu politiku. Knjiga *The Notion of Near Islands – The Croatian Archipelago* i sama je dodala novo poglavlje u istraživanju hrvatskih otoka. Vrata koja je time otvorila nisologiji trebaju ostati širom otvorena.

Regionalni razvoj i neravnoteže u Republici Hrvatskoj

Marošević, K. (2021). *Regionalni razvoj i neravnoteže u Republici Hrvatskoj*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet Osijek.
ISBN 978-953-8109-38-6.

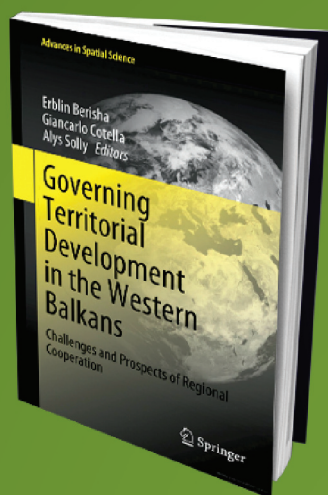
Regionalni razvoj i nejednakosti u razvijenosti regija u središtu je pozornosti znanstvene monografije. Znanstvena monografija daje uvid, odgovore i pojašnjenja o važnosti regija i regionalne politike, s naglaskom na nejednakosti u razvijenosti i neravnoteže koje egzistiraju na regionalnoj razini Republike

Hrvatske. U znanstvenoj monografiji autorica izdvaja i analizira utjecaj institucija i ljudskog kapitala te ukazuje na njegovu povezanost s regionalnim razvojem i pozitivnim učincima koji se, unapređenjem institucija i poboljšanjem ljudskog kapitala, mogu generirati. Sadržan je i osvrt na demografska kretanja u županijama Republike Hrvatske koje zaostaju u svom razvoju, kao i potencijalne mogućnosti za poboljšanja. Znanstvena monografija sadrži pregled teorija regionalnog rasta i razvoja, stavljajući u središte endogenu teoriju te ljudski kapital i institucije kao činitelje kojima se regionalni razvoj može unaprijediti.

Naglašena je važnost regionalne politike, kako kroz definiciju, svrhu i cilj, tako i na primjeru Republike Hrvatske. Imajući u vidu određene probleme i sličnosti tranzicijskog puta Republike Hrvatske i zemalja srednje i istočne Europe, autorica komparativno prikazuje regionalne politike u zemljama srednje i istočne Europe.

Znanstvena je monografija namijenjena akademskoj i istraživačkoj zajednici, studentima, stručnjacima, zaposlenima u javnoj upravi, naročito onima koji se bave regionalnom politikom, regionalnim i lokalnim razvojem, zaposlenima u organizacijama civilnog društva i medijima te najširoj javnosti koja se želi dodatno obrazovati o temama regionalnog i lokalnog razvoja.

Governing Territorial Development in the Western Balkans. Challenges and Prospects of Regional Cooperation

Berisha, E., Cotella, G., Solly, A., Ur. (2021). *Governing Territorial Development in the Western Balkans. Challenges and Prospects of Regional Cooperation*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing. ISBN 978-3-030-72123-7; e-ISBN e-ISBN 978-3-030-72124-4.

Knjiga nudi pregled razvoja prostornog planiranja i upravljanja na Zapadnom Balkanu iz institucionalne perspektive. Autori analiziraju različite nacionalne prakse koje uključuju teme poput regionalnog i prostornog planiranja, teritorijalnog razvoja i upravljanja te prekogranične suradnje zemalja Zapadnog Balkana. Zbog bogatstva nacionalnih, regionalnih i lokalnih uvida o prostornom planiranju, knjiga će biti zanimljiva prvenstveno stručnoj javnosti u području prostornog planiranja i upravljanja, ali i srodnim disciplinama.

Rethinking Sustainability Towards a Regenerative Economy

Andreucci, M. B., Marvuglia, A., Baltov, M. & Hansen, P. (2021). *Rethinking Sustainability Towards a Regenerative Economy*. Cham, Switzerland: Springer. ISBN 978-3-030-71818-3; ISBN 978-3-030-71821-3; e-ISBN 978-3-030-71819-0.

Knjiga je rezultat rada u okviru COST akcije *RESTORE Rethinking Sustainability TOwards a Regenerative Economy*. Autori ističu kako je održivost u sektoru zgradarstva ključna za postizanje društveno pravedne, ekološki restorativne i ekonomski održive budućnosti, kako za Europu tako i za svijet. Nužne su hitne promjene u zgradarstvu koje bi omogućile provođenje strategija prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena. Autori naglašavaju da se to može postići provođenjem novih "zdravijih" poslovnih praksi. Ova knjiga je jedan korak na putu prema restorativnoj održivosti za nove, ali i postojeće zgrade. Autori žele promicati inovativno razmišljanje i multidisciplinarno znanje, što dovodi do rješenja u čijem je središtu bogata dizajnerska kreativnost. U toj viziji, gradovi budućnosti unaprijedit će iskustvo stanovanja, zdravlje i dobrobit stanara, ali i drugih građana. Knjiga je vrijedan izvor za znanstvenike i studente arhitekture i drugih disciplina, kao i za donositelje odluka, praktičare i investitore u urbani i regionalni razvoj. Knjiga je u cijelosti dostupna na poveznici <https://www.springer.com/gp/book/9783030718183>.

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **Regio-novosti**.